

Církevní restituce bez emocí

Rád bych se pokusil uvést na pravou míru některá tvrzení, která zazněla ve zpravodaji č. 11 na adresu církevních restitucí. Bohužel, přestože žijeme v době dostupných informací, tak často v dobré víře mícháme emoce s polopravdami dohromady a domníváme se, že jsme udeřili hřebíček na hlavičku. Proto píše několik poznámek a snadno ověřitelných faktů, které se týkají vládního návrhu zákona o vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi.

Správně píše pan Milan Hemzal, že název restituce je chybný. Restituce totiž znamená uvedení do původního stavu. Každý, kdo si návrh zákona přečte, tak musí pochopit, že tomu tak není. Pokud by tento zákon byl skutečně restituční, musel by stát navracet majetek původnímu vlastníkovému v takovém stavu, v jakém se nacházel v okamžiku odnětí. Pan Vladimír Šaur píše, že u některé zbažené nemovitosti, ku příkladu školy, tam stát mohl provozovat stejnou aktivitu i nadále, a pokud je původnímu majiteli škola předána jako škola, nevznikla mu hmotná újma. Pokud by tomu tak bylo, tak by se jednalo skutečně o restituci v pravém slova smyslu. Velká část majetku ovšem ve státní správě spíše chátrala než naopak, a to bez ohledu na to, zda původně patřila církevní právnické osobě či osobě soukromé.

K názoru, že když Josef II. rušil kláštery, tak se církev neozvala, je třeba dodat, že ze zabaveného majetku císař vytvořil „fond“, který církev dále spravovala a financovala z něj revitalizaci farní správy, stavbu nových farních kostelů apod. Pochopitelně z toho profitovalo i mocnářství, která z farářů do jisté míry učinilo státní úředníky, kteří vedli matriky a učili lid pěstovat nové plodiny či včelstvo. Také tvrzení, že církve dnes žádají i to, co jejich nebylo, aniž bychom to konkrétně dokladovali, je při nejmenším odvážné. Autor článku „Církevní restituce“ dále vyslovuje obavu, zda navrácený majetek nezmizí z naší drahé vlasti do Vatikánu. Tato obava je logická, církve jsou totiž skutečně často subjekty s mezinárodním prvkem, stejně jako ku příkladu koncern Volkswagen, který vlastní v naší zemi Škoda Auto a.s., a který na daních přináší do státní pokladnice nemalé peníze. Oprávněnými osobami pro navrácení majetku podle návrhu zákona jsou ovšem církevní instituce registrované v České republice a rozhodování o použití výnosů z majetku bude zcela v jejich rukou. Schválení Vatikánu podléhá pouze prodej majetku římskokatolické církve, jehož cena převyšuje 1,5 milionu eur. Jedná se o interní kontrolní mechanismus, který má zabránit defraudaci. Lze tedy s úspěchem pochybovat, že by církve stěhovaly vrácené objekty a půdu do střední Itálie, nehledě na to, že stále je v platnosti dohoda o respektování státní svrchovanosti mezi vládou ČSR a Vatikánem uzavřená dokumentem Modus vivendi z r. 1928 a na tomto principu se předkládaným zákonem zhora nic nemění.

Pan Milan Hemzal v příspěvku „Proč říci Ne darování majetku a peněz církvím!“ píše, že církve majetek již 300 let užívaly jako tzv. „vlastnictví neúplné“, bez práva prodeje. Toto tvrzení je nepřesné, jednalo se pouze o část majetku a navíc je obtížné aplikovat dnešní pojmy na právní poměry za vlády Josefa II. Odborníci mají za to, že část církevního vlastnictví, které se precizněji právně definovalo až v předminulém století, by se nejlépe dalo označit jako „veřejnoprávní“. Tuto kategorii ovšem zrušila novela občanského zákoníku 141/1950 Sb. Některé dosavadní veřejnoprávní subjekty tak byly zestátněny a jiné zůstaly v soukromých rukou. Do téže kategorie patřil i majetek sportovních klubů, který jim byl po „sametové revoluci“ bez problémů převeden do vlastnictví. Obava, že přijetím zákona církve automaticky získají majetek, je naivní. Tento zákon pouze vytvoří právní rámec pro to, aby jednotlivé církevní právnické subjekty mohly požádat o navrácení konkrétní nemovitosti. Přitom musí předložit doklad o vlastnictví k datu 25.2.1948 a také doklad o tom, že jim byl po tomto datu zabaven. Tvrzení, že k vydání zemědělské nemovitosti má postačit jakákoliv listina nebo prosté uvedení důvodu, nekoresponduje s §9 předkládaného zákona. Na závěr bych se rád připojil k větě Milana Hemzala: „Co bylo ukradeno, musí být vráceno.“

Pavel Konzbul